

Styret i Aker Pensjonskasse
Postboks 169
1325 LYSAKER

VÅR REFERANSE
20/12217

DERES REFERANSE

DATO
07.09.2021

Tilsynsrapport

Finanstilsynet gjennomførte tilsyn i Aker pensjonskasse 18. februar 2021. Temaet for tilsynet var pensjonskassens risikonivå og kapitalisering, samt systemet for styring og kontroll.

Til grunn for tilsynsrapporten ligger Finanstilsynets foreløpige rapport av 12. april 2021 og styrets svar av 18. juni 2021.

Finanstilsynet har følgende merknader etter tilsynet:

1. FORHOLD KNYTTET TIL RISIKONIVÅ OG KAPITALISERING

Finansiell stilling

Finanstilsynet vurderte i sin foreløpige rapport at Aker Pensjonskasses finansielle stilling var svak. Per 31. desember 2020 var solvenskapitaldekningen lavest av alle pensjonskasser. Dersom en legger til grunn at pensjonskassen øker ansvarlige lån med 100 millioner kroner, jf. avtale inngått med arbeidsgiverforetakene, ville pensjonskassens solvenskapitaldekning fortsatt vært nest lavest av alle pensjonskasser. Pensjonskassens solvenskapitaldekning uten overgangsregelen er videre lavere enn 100 prosent per 31. desember 2020. Finanstilsynet registrerer at pensjonskassens finansielle stilling er noe bedret hittil i 2021, men vurderer at den fortsatt er svak.

Nivået på pensjonskassens kapitalmål – styrets risikoappetitt/risikotoleranse

Pensjonskassens system for risikostyring skal ha som premiss at det forenklede solvenskapitalkravet skal etterleves til enhver tid. Finanstilsynet har uttalt at pensjonskasser med lav margin til det forenklede solvenskapitalkravet bør utarbeide en plan for oppbygging av en tilfredsstillende margin til kravet. Pensjonskassen bør i sin risikostyring også se hen til det forenklede solvenskapitalkravet uten bruk av overgangsregelen. Pensjonskasser som ikke oppfyller det forenklede solvenskapitalkravet uten bruk av overgangsregelen, bør utarbeide en plan/strategi for å oppfylle dette kravet på sikt.

Finanstilsynet stilte i sin foreløpige rapport spørsmål ved om styrets etablerte risikotoleransegrense for solvenskapitaldekningen på 110 prosent før tiltak vurderes, er forsvarlig. Finanstilsynet anerkjente imidlertid at pensjonskassens etablerte låneramme er et effektivt beredskapstiltak og at tidligere etablerte lånerammer synes å ha blitt trukket opp når solvenskapitaldekningen har falt

under grensen på 110 prosent. I mars 2020 var det imidlertid usikkerhet knyttet til om tiltaket var tilstrekkelig og om pensjonskassen oppfylte kapitalkravet.

Styret fremhever i sitt svar at pensjonskassen er lukket og at premiereserven vil reduseres betydelig i de kommende ti årene. Styret ønsker at pensjonskassen er finansiert på en måte som er tilpasset denne utviklingen. Styret anerkjenner at pensjonskassens solvenskapitaldekning har vært nær minimumskravet og lavt i forhold til andre pensjonskasser, men vurderer at pensjonskassens interne grense for når det skal gjennomføres tiltak, er håndterbar innenfor pensjonskassens etablerte system for risikostyring. Finanstilsynet stiller fortsatt spørsmål ved om styrets etablerte risikotoleranse-grense for solvenskapitaldekningen på 110 prosent før tiltak vurderes, er forsvarlig.

Nærmere om renterisiko

Finanstilsynet gjorde i sin foreløpige rapport oppmerksom på at EIOPA har foreslått endringer i Solvens II-regelverket, herunder en vesentlig innskjerping av kapitalkravet for renterisiko. Gjeldende metode anses ikke å gi et riktig bilde av renterisikoen ved lavt rentenivå. På bakgrunn av Aker Pensjonskasses finansielle stilling stilte Finanstilsynet spørsmål om pensjonskassen bør vurdere å gjøre egne analyser av pensjonskassens renterisiko.

Styret viser i sitt svar til gjennomførte vurderinger av effekten av økt durasjon i investeringsporteføljen. Styret skriver at det har fokus på renterisiko, og at det vil gjøres utdypende ad-hoc analyser ved behov. Styret fremhever at renterisiko vil være et viktig tema i styrets egenvurdering av risiko (ORA). Finanstilsynet legger til grunn at pensjonskassen vurderer om solvenskapitalkravet gir et dekkende bilde av pensjonskassens renterisiko.

Nærmere om rentegarantipremie

Nåverdien av fremtidig rentegarantipremie har stor effekt i solvensberegningen som følge av at pensjonskassens rentegarantipremie for premiebetalende bestand er fastsatt til et svært høyt nivå. Finanstilsynet registrerte at nivået på rentegarantipremien blant annet er begrunnet i pensjonskassens finansielle stilling. Samlet effekt på solvenskapitaldekningen reduseres ved at kapitalkravet for forsikringsrisiko (avgangsrisiko) også øker. Finanstilsynet påpekte at styret bør være bevisst effekten mulig bortfall av fremtidige rentegarantipremie har for pensjonskassens finansielle stilling.

Det følger av styrets svar at styret anser seg bevisst hvilken effekt bortfall av fremtidig rentegarantipremie vil ha for pensjonskassens finansielle stilling. Styret fremhever at historien har vist at arbeidsgiverforetakene har stilt opp i situasjoner hvor pensjonskassen har hatt behov for tilførsel av kapital. Styret er av den oppfatning at arbeidsgiverforetakene vil finne løsninger for å sikre at pensjonskassen vil kunne overholde sine forpliktelser i eventuelle stressede situasjoner fremover. Finanstilsynet vil bemerke at styret i sine vurderinger ikke kan utelukke at de kollektive ytelsesordningene vil avvikles og at styret må ta høyde for at arbeidsgiverforetakene ikke vil tilføre kapital ved behov.

2. FORHOLD KNYTTET TIL STYRING OG KONTROLL

2.1 Overordnet styring og kontroll

2.1.1 Strategi og overordnede retningslinjer

Overordnet strategi

Finanstilsynet forventer at styret har fastsatt et overordnet strategidokument hvor mål og strategier for virksomheten fremgår, hvor det defineres en klar overordnet risikotoleranse og risikoappetitt og hvor øvrige styrende dokumenter klart forankres. Strategien bør sikre helhetlig risikostyring. Pensjonskassens overordnede strategi og øvrige styrende dokumenter bør jevnlig vurderes av styret.

Strategiprosess mv.

Finanstilsynet oppfattet det slik at grensen for når pensjonskassen skal gjennomføre tiltak (rød sone) ikke er vurdert av styret etter at den ble fastsatt i forbindelse med innføringen av nytt kapitalkrav. Finanstilsynet forventer at styret jevnlig vurderer sin risikoappetitt og etablerte risikotoleransengrenser. Finanstilsynet påpekte at dette er særlig viktig på bakgrunn av markedsuroen som fulgte av COVID-19-pandemien og fortsatt usikkerhet i realøkonomien og i finansmarkedene.

Styret fremhever i sitt svar at styret gjorde en grundig vurdering når grensen for rød sone ble etablert og at nivået diskuteres av styret som en del av den årlige gjennomgangen av pensjonskassens overordnede risikostrategi. Finanstilsynet legger til grunn at styret gjør særskilt grundige vurderinger når risikobildet endres.

Definisjon av styrets risikoappetitt og risikotoleransengrenser

Finanstilsynet registrerte at styret definerer sin risikoappetitt gjennom å fastsette mål/grenser for solvenskapitaldekningen med overgangsregelen (det regulatoriske kravet). Finanstilsynet forventer at pensjonskassen også iakttar solvenskapitaldekningen uten overgangsregelen som avspeiler faktisk risikonivå. Finanstilsynet ville for eksempel forvente at vesentlige fall i solvenskapitaldekningen uten overgangsregelen utløser en vurdering av behovet for å gjøre ytterligere analyser av finansiell stilling.

Styret viser i sitt svar til gjennomførte ALM-analyser og at styret vil påse at det jevnlig gjennomføres slike analyser for å sikre at pensjonskassen er i god stand til å etterleve solvenskapitalkravet også etter at overgangsregelen er utfaset. Styret vurderer imidlertid at det ikke er hensiktsmessig å gjøre ytterligere analyser og tilpasninger basert på et fall i solvenskapitaldekningen uten overgangsregelen i et gitt kvartal. Finanstilsynet vil bemerke at vesentlige fall i solvenskapitaldekningen uten overgangsregelen vil følge av vesentlige endringer i pensjonskassens risikobilde. Finanstilsynet legger til grunn at styret løpende iakttar solvenskapitaldekningen uten overgangsregelen.

Kapital- og beredskapsplan

Det er etablert en tiltaksplan som del av pensjonskassens overordnede strategidokument. Finanstilsynet viste i sin foreløpige rapport til at det i mars 2020 var usikkerhet knyttet til om opptrekket av den etablerte lånerammen var tilstrekkelig og om pensjonskassen oppfylte kapitalkravet. Finanstilsynet skrev i sin foreløpige rapport at pensjonskassen ytterligere bør konkretisere tiltakene som skal gjennomføres om den etablerte lånerammen ikke er tilstrekkelig.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret i neste revisjon av pensjonskassens overordnede risikostrategi vil vurdere om det er behov for en plan for ytterligere tiltak dersom trekk på den etablert låneramme ikke er tilstrekkelig.

Pensjonskassen bør som del av sin kapital- og beredskapsplan etablere en klar strategi for oppbygging, bevaring og bruk av bufferkapital. Finanstilsynet registrerte i sin foreløpige rapport at pensjonskassen i dag har en bufferkapitalstrategi, gjennom strategidokumentet for forsikringsrisiko, som omfatter risikoutjevningfondet og tilleggsavsetninger. Finanstilsynet vurderte at strategien for tilleggsavsetninger ikke var tilpasset pensjonskassens finansielle stilling. Finanstilsynet påpekte at pensjonskassen bør utvikle sin bufferkapitalstrategi til også å omfatte de andre bufferfondene. Pensjonskassen bør videre knytte bufferkapitalstrategien opp mot pensjonskassens overordnede strategi og risikomål.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret tar Finanstilsynets vurderinger til etterretning og oppfatter at styret vil hensynta dette i pensjonskassens neste revisjon av de styrende dokumentene.

Retningslinjer for interessekonflikter

Pensjonskassen bør ha retningslinjer for identifisering og håndtering av interessekonflikter. Styret bør gjennom de styrende dokumentene og det etablerte avtaleverket sikre pensjonskassens faktiske uavhengighet fra arbeidsgiverforetaket og leverandører. Finanstilsynet kunne ikke se at Aker Pensjonskasse har utarbeidet slike retningslinjer.

Finanstilsynet tar til etterretning at pensjonskassen vil utarbeide retningslinjer for interessekonflikter i det videre arbeidet med tilpasninger til IORP II-kravene.

2.1.2 Organisering og ansvarsforhold

Uavhengige kontrollfunksjoner mv.

Finansforetakslovens krav til uavhengige kontrollfunksjoner er ikke gjennomført for pensjonskasser. Pensjonskassene er imidlertid underlagt krav om uavhengig kontroll med kapitalforvaltningen og krav til at risikoanalyser skal gjennomføres av en enhet som er uavhengig av utøvende enhet. Finanstilsynet har i sitt tilsynsarbeid anbefalt pensjonskassene å utvide kontrollfunksjonens ansvarsområde til å dekke oppfølging av virksomhetens samlede risiko. Det vises til IORP II-direktivet som blant annet stiller krav til en uavhengig risikostyringsfunksjon. Finanstilsynet forventer at pensjonskassene videreutvikler sitt system for risikostyring for å sikre helhetlig og uavhengig overvåking av pensjonskassens risikoer, herunder videreutvikle pensjonskassens vurdering/kvantifisering og jevnlig rapportering av samlet risiko. Se også rapportens avsnitt 2.1.3. Finanstilsynet er av den oppfatning at pensjonskassen generelt bør identifisere hvilke tiltak som bør gjennomføres for å møte forventede fremtidige krav i IORP II. Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport styret redegjøre for pensjonskassens forberedelser til forventede fremtidige krav.

Det følger av styrets svar at pensjonskassen har gjennomført en avviksanalyse og at denne analysen er behandlet av styret. Finanstilsynet tar til etterretning at pensjonskassen på bakgrunn av analysen arbeider med å lage en plan for å dekke opp avvikene.

Utkontraktering

Oppfølging av utkontraktert virksomhet - retningslinjer

Aker Pensjonskasse har utkontraktert en rekke oppgaver. Finanstilsynet viste på generelt grunnlag til at pensjonskassen har et selvstendig ansvar for å følge opp utkontraktert virksomhet og at styret og ledelsen allerede før en beslutning om utkontraktering tas, må sikre at organisasjonen besitter tilstrekkelig kompetanse og ressurser til på selvstendig grunnlag legge rammene for (utarbeide avtale og relevante styrende dokumenter/retningslinjer) og å kunne vurdere leveransen etter utkontrakteringsavtalen. Finanstilsynet registrerte at pensjonskassen ikke har etablert retningslinjer for utkontraktering, men at det under tilsynet ble uttalt at det var planlagt å utarbeide slike retningslinjer. Finanstilsynet viste for øvrig til rundskriv 3/2020 om utkontraktering som gir veiledning om hva som kreves ved utkontraktering.

Finanstilsynet tar til etterretning at pensjonskassen vil etablere retningslinjer for utkontraktering i henhold til veiledning i rundskriv 3/2020.

Jevnlig vurdering av avtaleforhold

Styret bør jevnlig vurdere alle sentrale avtaleforhold og stille spørsmål om organiseringen av virksomheten er hensiktsmessig. Finanstilsynet legger blant annet til grunn at pensjonskassen sikrer at avtalene til enhver tid er tilstrekkelig oppdatert og at avtalene gir Finanstilsynet tilgang til opplysninger fra og tilsyn med virksomheten der Finanstilsynet finner det nødvendig.

2.1.3 Måling av risiko

Risikovurderinger mv.

Finansforetaksloven § 13-6 om vurdering av risiko og samlet kapitalbehov er per dato ikke gjort gjeldende for pensjonsforetak, men Finanstilsynet viser til kravet som følger av IORP II om jevnlig egenvurdering av risiko (ORA). Finanstilsynet anbefaler at pensjonskassene i sine forberedelser ser bestemmelsene om risikoanalyser i pensjonskasseforskriften og risikovurderinger i risikostyringsforskriften i sammenheng, og videreutvikler sine metoder og prosesser for samlet risikovurdering av alle vesentlige risikoer.

Risikovurderinger etter pensjonskasseforskriften

Finanstilsynet registrerer at det kvartalsvis utarbeides en uavhengig risikorapport. I rapporten oppsummeres den kvartalsvise solvensrapporteringen, herunder endringer. Videre vises virkningen på solvenskapitaldekningen av ulike stress (følsomhetsanalyser) og kombinerte stress (stress-scenarioer). Finanstilsynet registrerte imidlertid at solvenskapitaldekningen uten overgangsregelen ikke dekkes. Finanstilsynet kunne videre ikke se at det følger konklusjoner/ anbefalinger av rapporten knyttet til pensjonskassens finansielle stilling. Finanstilsynet merket seg at rapporten legges frem for styret av pensjonskassens finanssjef.

Finanstilsynet registrerte videre at pensjonskassen årlig utarbeider en "totalrisikoanalyse". I rapporten gjøres blant annet tilsvarende scenarioanalyser som i den kvartalsvise rapporten. Finanstilsynet registrerte at stress-scenarioene vurderes og settes i en historisk kontekst og at det i denne rapporten også vises til effekten på solvenskapitaldekningen uten overgangsregelen. Finanstilsynet registrerte at det av denne rapporten følger konklusjoner/anbefalinger knyttet til finansiell stilling og for endringer i pensjonskassens system for risikostyring. I mottatt rapport anbefales blant annet at operasjonell risiko og klimarisiko inkluderes i den årlige totalrisiko-

analysen. Finanstilsynet er enig i denne anbefalingen. Finanstilsynet skrev i sin foreløpige rapport at pensjonskassen videre bør vurdere om pensjonskassens faktiske risiko i tilstrekkelig grad fanges opp av solvenskapitalkravet.

Finanstilsynet registrerte at pensjonskassen ad-hoc har utarbeidet ALM-analyser. En slik analyse ble sist lagt frem for styret i juni 2020 som grunnlag for videre beslutninger om tiltak. Finanstilsynet registrerte at pensjonskassen på bakgrunn av analysen forventer at kassen vil oppfylle solvenskapitalkravet med god margin når overgangsregelen er faset ut fordi pensjonskassens forpliktelser reduseres betydelig de neste ti til tolv årene, herunder at gjennomsnittlig grunnlagsrente vil reduseres. Finanstilsynet påpekte i sin foreløpige rapport viktigheten av at styret utfordrer forutsetninger og metoder slik at analysen kontinuerlig utvikles. Pensjonskassen er sårbar for et vedvarende lavt rentenivå. Videre er konsekvensen av en eventuell avslutning av de kollektive ytelsesordningene (avgangsrisiko) stor. Finanstilsynet vurderte at pensjonskassen bør styrke sin forståelse av konsekvensen av et vedvarende lavt rentenivå og avgang fra de kollektive ordningene.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret er enig i at et vedvarende lavt rentenivå har stor betydning for pensjonskassen, men at styret følger denne sårbarheten tett ved hjelp av sensitivitetsanalyser. Finanstilsynet registrerer at styret har vurdert risikoen ved eventuell avslutning av de kollektive ytelsesordningene, men at styret vurderer at risikoen er lav. Finanstilsynet legger til grunn at pensjonskassen løpende utvikler sine risikoanalyser og sikrer at alle vesentlige risikoer vurderes.

Risikovurderinger etter risikostyringsforskriften

Det følger av risikostyringsforskriften at det minst én gang årlig skal foretas en oppsummerende vurdering av om internkontrollen har vært gjennomført på en tilfredsstillende måte. Videre skal det minst én gang årlig foretas en gjennomgang av vesentlige risikoer for alle virksomhetsområder og en vurdering av om foretakets risikostyring og internkontroll er tilstrekkelig for å håndtere identifiserte risikoer på en forsvarlig måte. Daglig leder skal, minst én gang årlig, utarbeide en samlet vurdering av risikosituasjonen som skal forelegges styret til behandling.

Finanstilsynet påpekte generelt at internkontrollen løpende må tilpasses endrede markedsforhold og rammevilkår. Etter Finanstilsynets oppfatning bør pensjonskassen blant annet vurdere å inkludere cyber risiko, klimarisiko, nøkkelpersonrisiko og forretningsrisiko knyttet til mulige regelverksendringer.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret vurderer at pensjonskassens årlige internkontrollprosess er tilfredsstillende, og at det gjøres årlige vurderinger av om risikoelementene som vurderes skal endres. Finanstilsynet tar til etterretning at styret vil vurdere cyber risiko, klimarisiko, nøkkelpersonrisiko og forretningsrisiko knyttet til mulige regelverksendringer, og at pensjonskassen fremover vil ha et enda større fokus på at risikoene som vurderes er av dynamisk karakter.

4.1.4 Overvåking og rapportering

Risikoovervåking

I første kvartal 2020 var det betydelige markedsendringer som vesentlig svekket pensjonskassens finansielle stilling. Finanstilsynet registrerte fra pensjonskassens overordnede strategidokument at kassen har etablert en rutine for å utarbeide månedlige estimater på utviklingen i solvenskapitaldekningen basert på oppdaterte rentekurver, slik at tiltak kan gjennomføres raskt ved behov.

Finanstilsynet vurderer dette som god praksis, men påpekte at slik, og i en markedskrise enda hyppigere, risikoovervåking er nødvendig på bakgrunn av pensjonskassens finansielle stilling og nivået på styrets etablerte risikotolleransegrense.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret har fokus på oppfølging av pensjonskassens solvenskapitaldekning. Finanstilsynet tar til etterretning at pensjonskassen vil gjennomføre hyppigere enn kvartalsmessige estimer av solvenskapitaldekningen dersom den aktuelle situasjonen tilsier det, herunder vurdere situasjonen utenom månedsslutt.

Kontinuitet og beredskap

Pensjonskassen bør ha kontinuitet- og beredskapsplaner som dekker hendelser som vesentlig påvirker pensjonskassens evne til å opprettholde normal drift. COVID 19-pandemien viser ny sårbarhet. Finanstilsynet ba styret redegjøre for de erfaringer som er gjort i inneværende år og om pensjonskassens kontinuitets- og beredskapsplaner er tilpasset en slik situasjon.

Styret viser i sitt svar kun til pensjonskassens beredskap knyttet til pensjonskassens finansielle stilling. Finanstilsynet legger til grunn at pensjonskassen har etablert kontinuitets- og beredskapsplaner for å sikre pensjonskassens løpende drift i en krise og at disse planene er revidert på bakgrunn av pensjonskassens erfaringer med COVID 19-pandemien.

2.2 Kapitalforvaltningsområdet

2.2.1 Strategi og overordnede retningslinjer

Kapitalforvaltningsstrategien

Rammer og retningslinjer

Styret bør i strategien gi klare føringer for hvordan kapitalforvaltningen skal utøves. Av strategidokumentet bør det klart fremgå hvilke investeringsaktiviteter som er tillatt, for eksempel: Tillatte markeder / geografiske områder, tillatte aktivklasser og tillatte finansielle instrumenter, herunder derivater, instrumenter/verdipapirer som ikke omsettes i et regulert marked og komplekse produkter som er vanskelig å verddivurdere. Styret bør gjennom den etablerte rammestrukturen sikre at alle vesentlige risikoer er styrt.

Finanstilsynet vurderte i sin rapport etter tilsyn i Aker Pensjonskasse i 2013 at det var etablert stort handlingsrom i forvaltningen av selskapsporteføljen og de enkelte aktivklassene i kollektivporteføljen. Finanstilsynet tok til etterretning at styret ville vurdere å utarbeide ytterligere retningslinjer for å styre kapitalforvaltningen. Finanstilsynet registrerte at rammeverket er videreutviklet, men vurderte fortsatt at handlingsrommet var relativt stort.

Det var ikke etablert retningslinjer for sammensetning av aksjeporteføljen utover at det er definert referanseindekser for hhv. globale aksjer, europeiske aksjer og norske aksjer. Det var ikke gitt retningslinjer for hvordan midlene skal allokere mellom disse markedene eller tillatte avvik fra de definerte referanseindeksene. Finanstilsynet stilte spørsmål om det bør etableres slike rammer. Dette spørsmålet ble også stilt etter tilsynet i 2013.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret vurderer at handlingsrommet i de ulike aktivklassene er innenfor det styret mener er riktig for å gi mulighet for rask tilpasning til endringer. Finanstilsynet tar til etterretning at styret erkjenner at det kunne vært laget nærmere

rammer for geografisk plassering, og at styret vil vurdere dette ved neste ordinære gjennomgang av strategien.

Ved gjennomføring av det forenklede solvenskapitalkravet 1. januar 2019, ble tidligere kvantitative begrensningsregler knyttet til kapitalforvaltningen opphevet, blant annet begrensninger knyttet til eksponering mot én enkelt motpart og spesialfond. Etter Finanstilsynets oppfatning bør imidlertid pensjonskassene vurdere slike interne rammer/retningslinjer. Finanstilsynet registrerte at pensjonskassen har etablert rammer for plassering i enkeltfond, men kunne ikke se at det er etablert rammer for eksponering mot én enkelt motpart.

Det følger av styrets svar at ettersom pensjonskassen i all hovedsak har fondsinvesteringer og diskresjonære mandater, har det ikke vært behov for å fastlegge rammene for enkeltinvesteringer/motparter i strategidokumentet. Styret viser til at pensjonskassen har fastsatt slike rammer i de diskresjonære mandatene. Finanstilsynet vil bemerke at styret i kapitalforvaltningsstrategien skal gi klare føringer for gjennomføringen av kapitalforvaltningen og at begrensninger knyttet til motpartseksponering bør forankres i strategien.

Nærmere om selskapsporteføljen - strategiske allokering mv.

Finanstilsynet stilte etter tilsynet i 2013 spørsmål ved at en stor andel av selskapsporteføljen var investert i to hedgefond. Finanstilsynet la til grunn at styret reduserte konsentrasjonsrisikoen i selskapsporteføljen. Finanstilsynet registrerte i sin foreløpige rapport at sammensetningen av selskapsporteføljen nå er betydelig endret, men konstaterte at denne endringen ble gjennomført over en lang tidsperiode.

Finanstilsynet registrerte at det var stort avvik mellom den strategiske sammensetningen av selskapsporteføljen fastsatt i kapitalforvaltningsstrategien, og den faktiske porteføljen per utgangen av 2020. Finanstilsynet vurderte at det per dato ikke hadde vært forsvarlig om pensjonskassen faktisk hadde gjennomført strategien på bakgrunn av pensjonskassens finansielle stilling. Etter Finanstilsynets vurdering bør ikke pensjonskassen etablere en strategi som ikke kan gjennomføres. Finanstilsynet påpekte at det er god praksis at en i strategiprosessen vurderer effekten av å gjennomføre strategien, herunder effekten av å fullt ut utnytte handlingsrommet som følger av strategien.

Finanstilsynet tar til etterretning at styret er enig i Finanstilsynets påpekninger og at styret har endret den strategiske allokeringen og det tilhørende handlingsrommet i selskapsporteføljen.

Ansvarlige investeringer (ESG)

Finanstilsynet registrerte at det følger av kapitalforvaltningsstrategien at pensjonskassen skal søke å innrette sin forvaltning i tråd med bransjepraksis på dette området. Finanstilsynet ba styret redegjøre for gjennomføringen av pensjonskassens retningslinjer for ansvarlige investeringer. Finanstilsynet ba videre om styrets vurdering av hvordan klimarisiko påvirker pensjonskassens investeringer.

Styret har ikke svart på spørsmålet om hvordan klimarisiko vurderes å kunne påvirke pensjonskassens investeringer. Finanstilsynet merker seg pensjonskassens redegjørelse om rapportering av ESG-informasjon knyttet til investeringene og at styret framover vil ha fokus på ansvarlige investeringer og tilpasning til IORP II, og hvordan klimarisiko skal hensyntas.

2.2.2 Organisering og ansvarsforhold

Finans- og investeringssjef

Det følger av stillingsinstruksen for pensjonskassens "Finans- og investeringssjef" at vedkommende har en sentral rolle i pensjonskassens kapitalforvaltning. I strategidokumentet bør styret klarlegge pensjonskassens system for styring og kontroll av kapitalforvaltningen, herunder klart definere ansvar og prosesser for å identifisere, måle, overvåke, styre og rapportere relevante risikoer. Finanstilsynet stilte i sin foreløpige rapport spørsmål om finans- og investeringssjefs ansvar også bør fremgå av kapitalforvaltningsstrategien.

Finanstilsynet tar til etterretning at styret vil vurdere å gjennomføre dette i den årlige gjennomgangen av kapitalforvaltningsstrategien.

2.3 Forsikringsområdet

2.3.1 Strategi og overordnede retningslinjer

Forsikringsstrategien

Finanstilsynet forventer at det foreligger en forsikringsstrategi som fungerer som et styringsverktøy for styret. Strategien bør klart etablere styrets risikotoleranse og inneholde et rammeverk for forsikringsrisiko med angivelse av risikorammer for de ulike forsikringsrisikoene. Forsikringsstrategien bør identifisere aktuelle forsikringsrisikoer, fastsette hvordan disse skal styres og måles samt hvordan utvikling av de ulike risikoer skal rapporteres til styret. Det bør gis klare føringer og retningslinjer for de tiltak som skal gjennomføres når rammene overskrides eller strategidokumentets øvrige retningslinjer fravikes.

Fripolisekontraktene utgjør om lag to tredeler av premiereserven i pensjonskassen, mens medlemsbedriftene utgjør om lag én tredel av premiereserven. Gjennomsnittsalderen blant fripoliseinnehaverne er betydelig lavere enn gjennomsnittsalderen blant medlemmene i medlemsbedriftene. Gjennom nåverdi av fremtidige rentegarantipremier er likevel konsekvensen av avgang fra kollektivkontraktene betydelig. Finanstilsynet fremførte i sin foreløpige rapport at styret og administrasjon bør gjøre seg kjent med disse konsekvensene, og utvide forsikringsstrategien slik at avgangsrisiko inkluderes.

Finanstilsynet forventer at forsikringsstrategien omfatter et rammeverk for oppfølging av all forsikringsrisiko. For en pensjonskasse med relativt liten premieinngang er oppfølging av forsikringsmessige avsetninger spesielt viktig. Dette gjelder spesielt risikoresultatene for langt liv (opplevelsesrisiko) og administrasjonsresultat for fripoliser, slik at pensjonskassen sikrer tilstrekkelige avsetninger for langt liv og administrasjonsreserve for fripoliser.

Finanstilsynet vurderte at rammene for oppfølging av risikoresultatene i forsikringsstrategien var vidt sammenlignet med rammenivåene Finanstilsynet har observert i andre pensjonskasser. Finanstilsynet påpekte at det er viktig at det etablerte rammenivået sikrer at styret jevnlig følger opp pensjonskassens forsikringsrisiko.

Finanstilsynet påpekte at alle deler av det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget bør dekkes av forsikringsstrategien. Av forsikringsvilkårene fremkommer det at pensjonskassen tar et seleksjonsfradrag ved tidliguttak av pensjon. Videre har pensjonskassen en etablert praksis for avsetning for forventede erstatningsutbetalinger for forsikringstilfeller som ved regnskapsårets

utgang ikke er meldt til eller ferdigbehandlet av pensjonskassen. Finanstilsynet påpekte at slike forhold bør inkluderes i forsikringsstrategien.

Finanstilsynet tar til etterretning at styret er enig i Finanstilsynets kommentarer til forsikringsstrategien og at strategidokumentet er revidert.

2.3.2 Organisering og ansvarsforhold

Aktuarfunksjon

Finanstilsynet viser til det fremtidige kravet som følger av IORP II-direktivet, om en uavhengig aktuarfunksjon som blant annet skal kontrollere forutsetninger og beregningsgrunnlag lagt til grunn i beregningene til utøvende aktuar. Finanstilsynet forventer at pensjonskassene forbereder seg på gjennomføringen av IORP II og identifiserer hvilke tiltak som bør gjennomføres for å møte de forventede fremtidige kravene, herunder videreutvikle pensjonskassens uavhengige kontroll av utøvende aktuar. Se også rapportens avsnitt 2.1.2.

Det følger av styrets svar at pensjonskassen vil arbeide med forberedelser til gjennomføringen av IORP II i forhold til pensjonskassens uavhengige kontroll av utøvende aktuar. Finanstilsynet registrerer at det vil bli en bestemt person som fyller rollen som utøvende aktuar og en annen person som fyller rollen som aktuarfunksjon, og at pensjonskassen vil følge opp at kravet om uavhengighet er oppfylt.

2.3.3 Måling av forsikringsrisiko

Pensjonskassens oppfølging av forsikringsteknisk beregningsgrunnlag

Biometrisk risiko, opplevelsesrisiko

Finanstilsynet har mottatt årlige risikoresultat for årene 2017, 2018 og 2019. Risikoresultatene er splittet på dødsrisiko, opplevelsesrisiko og uførerisiko for fripoliseporteføljen og for medlemsbedriftene. Finanstilsynet påpekte at risikoresultatene for opplevelsesrisiko har vært negative alle år for både fripolisene og medlemsbedriftene.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at styret følger utviklingen av risikoresultatene kvartalsvis. Styret viser til at det er en høy andel kommende pensjonister som vil få omregnet sin alderspensjon til ca. 30 prosent av folketrygdens grunnbeløp, og at det gjennom dette er forventet at risikoresultatene for opplevelsesrisiko vil bli bedre fremover. Finanstilsynet understreker at en omregning fra livsvarige til opphørende ytelser i seg selv ikke godtgjør en for svak dødelighetstariff. Konsekvensen av eventuell omregning av livsvarige ytelser til opphørende ytelser basert på for svak tariff kan være en reduksjon av den pensjonen rettighetshaverne har krav på. Finanstilsynet legger til grunn at pensjonskassen følger utviklingen av opplevelsesresultatene tett fremover og om nødvendig tilpasser dødelighetstariffen hvis tariffen viser seg å ikke være tilstrekkelig for pensjonskassens medlemsbestand.

Kostnader knyttet til kapitalforvaltningen

Finanstilsynet viste til likelydende brev av 7. april 2021 (Pensjonsinnretningers behandling av forvaltningsvederlag ved plassering av kundemidler til forvaltning i fond). En viktig forutsetning i forsikringsvirksomhetsloven og dens regler om pristariffer og premier, er prinsippet om at pensjonsinnretningene selv må bære risikoen for eventuelle underskudd på kostnadsresultatet i et år, men at pensjonsinnretningene til gjengjeld har rett til alt overskudd på kostnadsresultatet. Dette må

ses i sammenheng med gjeldende overskuddsmodell som prinsipielt skiller mellom overskudd på henholdsvis årets kostnadsresultat, avkastningsresultat og risikoresultat. Underskuddet på kostnadsresultatet kan ikke dekkes ved fradrag i de overskudd på avkastnings- eller risikoresultatet som skal fordeles mellom og tilordnes forsikringskontraktene. Pensjonsinnretningene har som hovedregel heller ikke rett til andel av overskudd på avkastnings- og risikoresultat. Dersom forvaltningskostnader blir avregnet mot den avkastning som er oppnådd, vil dette føre til at forsikringskundene dekker kostnader som ellers skulle vært betalt av pensjonsinnretningen. Finanstilsynet ba styret bekrefte at Aker Pensjonskasse fører forvaltningshonorarer i verdipapirfond og alternative investeringsfond mv. som en kostnad til fradrag i kostnadsresultatet (bruttoføring) og ikke til fradrag i avkastningsresultatet.

Finanstilsynet registrerer fra styrets svar at pensjonskassen fører forvaltningshonorarene brutto der pensjonskassen har fått de nødvendige kostnadene spesifisert fra investeringsfondene, men at pensjonskassen fører netto der kostnadene ikke er oppgitt. Finanstilsynet legger til grunn at pensjonskassen innhenter slik informasjon og innretter sin praksis i tråd med Finanstilsynets brev av 7. april 2021.

2.3.4 Overvåking og rapportering

Beregning og rapportering av det forenklete solvenskapitalkravet

Forutsetninger for beregning av beste estimat på forpliktelsene er vesentlige for justering av avsetninger ved overgang til markedsverdi i forenklet solvenskapitalkrav for pensjonskasser. For biometrisk risiko, fortjenestemargin og beregning av nåverdi av fremtidige rentegarantipremier bruker pensjonskassen de samme forutsetningene for beregning av beste estimat som det som legges til grunn i pristariffen for premier og premiereserve.

Ved innføring av forenklet solvenskapitalkrav fra 2019 er beregning av beste estimat en del av kapitalkravet for pensjonskasser. Finanstilsynet forventer derfor at pensjonskassene foretar grundige vurderinger av de forutsetningene som benyttes i beste estimat.

Finanstilsynet påpekte på generelt grunnlag at pensjonskassen har ansvaret for beregningen og rapporteringen av det forenklete solvenskapitalkravet, selv om deler av rapporteringen er utkontraktert. Beregningsmetoder og forutsetningene som er lagt til grunn, skal dokumenteres. Endringer i beregningsmetoder og forutsetninger skal klart fremgå og begrunnes.

Finanstilsynet ba i sin foreløpige rapport pensjonskassen redegjøre for sine rutiner for dokumentasjon og prosesser for jevnlig vurdering av metoder og forutsetninger samt styrets involvering i dette.

Pensjonskassen har i tilsvaret redegjort for prosessen for vurdering av metoder lagt til grunn for beregning av solvenskapitalkravet. Finanstilsynet legger til grunn at pensjonskassen jevnlig vurderer både metoder og forutsetninger som legges til grunn for beregning av solvenskapitalkravet, og at vurderingene er dokumentert og eventuelle endringer begrunnet.

***

Finanstilsynet ber om å motta kopi av protokollen fra styremøtet hvor Finanstilsynets tilsynsrapport blir behandlet. Kopi av tilsynsrapporten bes sendt til valgt revisor.

For Finanstilsynet

Hege Bunkholt Elstrand
seksjonssjef

Runar Elvsborg
senior tilsynsrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevne signaturer.